

24. ПЕДАГОШКИ ФОРУМ СЦЕНСКИХ УМЕТНОСТИ
Тематски зборник

24TH PEDAGOGICAL FORUM OF PERFORMING ARTS
Thematic Proceedings

На насловној страни: Жорж Брак, *Музички инструменти*, 1908.
(Georges Braque, *Musical instruments*, 1908)

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
University of Arts in Belgrade
Faculty of Music

ЗБОРНИК РАДОВА
ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТОГ ПЕДАГОШКОГ ФОРУМА
СЦЕНСКИХ УМЕТНОСТИ „ФОЛКЛОР У МУЗИЧКОЈ ПЕДАГОГИЈИ”
одржаног од 1. до 3. октобра 2021. у Београду

PROCEEDINGS OF THE 24TH PEDAGOGICAL FORUM
OF PERFORMING ARTS “FOLKLORE IN MUSIC EDUCATION”
Belgrade, October 1–3, 2021

Уредник / Editor

др Милена Петровић
dr Milena Petrović

Издавач / Publisher

Факултет музичке уметности у Београду
Faculty of Music, Belgrade

Главни и одговорни уредник / Editor-in-Chief

др Гордана Каран
dr Gordana Karan

За издавача / For Publisher

мр Љиљана Несторовска, декан
Ljiljana Nestorovska MMus, Dean

Рецензенти

Сања Радиновић
Миомира Ђурђановић
Наташа Црњански
Сабина Видулин
Катарина Хабе
Блаженка Баћлија Сушић
Драган Ашковић
Саша Павловић
Милена Петровић

Reviewers

Sanja Radinović
Miomira Đurđanović
Nataša Crnjanski
Sabina Vidulin
Katarina Habe
Blaženka Bačlija Sušić
Dragan Ašković
Saša Pavlović
Milena Petrović

ISBN 978-86-81340-55-4

ISMN 979-0-802022-27-0

24. Педагошки форум сценских уметности
24th Pedagogical Forum of Performing Arts

ФОЛКЛОР У МУЗИЧКОЈ ПЕДАГОГИЈИ

Тематски зборник

FOLKLORE IN MUSIC EDUCATION

Thematic Proceedings

Уредник

др Милена Петровић

Editor

dr Milena Petrović

Факултет музичке уметности

Београд, 2022.

Faculty of Music

Belgrade, 2022

Ана Ристивојевић¹ и Весна Свалина²

¹Мастер теоретичар уметности, Београд, Србија

²Свеучилиште „Јосипа Јурија Штросмајера” у Осиеку, Факултет за одгојне и образовне знаности, Хрватска

¹anciristivojevic@gmail.com, ²vesna.svalina@gmail.com,

Заступљеност народних песама у уџбеницима предмета музичка култура у Републици Хрватској и Републици Србији: анализа уџбеника за прва три разреда основне школе

Сажетак

Циљ овог истраживања је утврђивање распрострањености народних песама намењених певању у настави музичке културе у прва три разреда основне школе у Хрватској и Србији. Истраживање је спроведено анализом садржаја уџбеника музичке културе за прва три разреда који су се користили у хрватским и српским основним школама у школској 2020/21. Одабрани су уџбеници четири издавача, по два издавача из сваке земље. Из Хрватске су издавачи Школска Књига и Алфа, а из Србије Клет и Нови Логос. Метода истраживања која се користи у овом истраживању је метода анализе садржаја и упоређивања уџбеника. Резултати истраживања показали су да је заступљеност народних песама у уџбеницима музичке културе у прва три разреда основне школе добра. Највећи број народних песама намењених певању налази се у уџбенику за музичку културу српског издавача Нови Логос. У уџбеницима српских издавача чешће се помињу додатни задаци које треба реализовати након учења песме на ухо. То је најчешће извођење или смишљање корака, или извођење или осмишљавање ритмичке пратње песме. Народне песме националних мањина и песме других блиских народа нису заступљене у великом броју ни у једном уџбенику.

Кључне речи: народна песма, часови музичке културе, основна школа, уџбеници

Увод

На потребу увођења народних песама у наставу музике, непрекидно се указује још од 18. века. То је разумљиво, обзиром на то да се потреба увођења народних песама аргументира чињеницом да је 18. век доба које интензивира потребу развијања и неговања националне свести. Из тог периода, требало би најпре издвојити швајцарско-француског филозофа, књижевника и музичара Жан-Жака Русоа, на ког се, у својој *Педагошкој провинцији*, позивао и Гете, заговарајући одгој путем музике (Ројко, 2012). Поред Русоа који се заузимао за продор народних песама у школу, односно музичку наставу због своје једноставности и природности (Davidson, 1971; Rousseau, 1957;

Svalina, 2018), интересовање за народну песму се наставило и у наредним вековима. У 20. веку се појавио значајан број музичких педагога који су били врло активни у настојању да афирмишу народне песме у основним школама. Овде можемо посебно издвојити немачког музичког педагога Фрица Јодеа (Fritz Jöde) који је покушао да повеже народне песме са плесом и дечјом игром (Svalina, 2015), као и мађарског музичког педагога, композитора и етномузиколога Золтана Кодала који је сматрао да би основно средство наставе музике требало да буде народна музика сопственог народа (Brooke Bagley, 2009; Dullea, 2009; Houlahan & Tacka, 2015). С тим у вези, резултати недавних истраживања показују да би ученици, према садржају докумената музичког курикулума различитих европских земаља, требало да, поред дечије и забавне, певају народне песме како из земље у којој живе, тако и оне које су битне одреднице идентитета националних мањина и других блиских народа (Svalina, 2015; Šimunović, 2014). На тај начин, ученик не би само истраживао осећање емпатије према другим народима и културама, већ би и развијао позитиван однос ка општественом хуманистичком и националним вредностима. Развијање свести о националној и државној припадности, неговање народне традиције и културе, као и културе других народа, остварује се кроз циљеве и задатке наставних предмета у Хрватској и Србији, међу којима је музичка култура. Наиме, образовни стандарди хрватских и српских курикулума наставе музичке културе за млађе разреде (Ивановић, 2007; Sudzilovski, Ćalić & Ivanović, 2012; Sam Palmić, 2015; Svalina, 2015; Svalina & Zelić, 2020 Ćalić, 2011; Ćalić & Grkić, 2013), предвиђају да се ученик преко задатака, везаних за неговање способности извођења музике кроз певање и свирање, потом слушање музике, подстицање стваралачког ангажмана, као и примена народне песме у процесу рада ка свесном музичком описмењавању, упозна са појмом народног стваралаштва, контекстом настанка народне песме, њеним специфичним извођачким саставима и музичким карактеристикама.

Поред тога, у остваривању садржајнијег упознавања, усвајања, као и доживљавања народне музичке традиције, велику улогу игра заступљеност народних песама у уџбеницима музичке културе – репрезентата културе у којој дете одраста (Plut, 2003; Vigotski, 1996). Сходно томе, желимо да, овим радом понудимо анализу која ће сагледати ниво заступљености народних песама у садржајима актуелних акредитованих уџбеника музичке културе у Хрватској и Србији.

Циљ истраживања и истраживачка питања

За потребе овог рада спровели смо истраживање које је имало за циљ да утврди распрострањеност народних песама намењених певању у настави музичке културе у прва три разреда основне школе у Хрватској и Србији.

На темељу наведеног циља, дефинисали смо следећа четири истраживачка питања:

- 1) Колико је песама предложених наставним планом и програмом укључено у појединачне уџбенике?
- 2) Каква је заступљеност народних песама у појединим уџбеницима?
- 3) У којем уџбенику су најзаступљеније народне песме?
- 4) Какво је порекло народних песама у уџбеницима музичке културе?

Методологија

Узорак. Узорак истраживања чине уџбеници музичке културе од првог до трећег разреда основне школе. Одабрани су уџбеници четири издавача, из сваке земље по два издавача. Издавачи из Хрватске су Школска Књига и Алфа, а из Србије Клет и Нови Логос. Аутори тих уџбеника су следећи:

- Јандрашек, Владимир и Иваци, Јелена (2019). *Разијрани звуци 1*. Загреб: Школска књига.
- Јандрашек, Владимир и Иваци, Јелена (2020). *Разијрани звуци 2*. Загреб: Школска књига.
- Јандрашек, Владимир и Иваци, Јелена (2020). *Разијрани звуци 3*. Загреб: Школска књига.
- Атанасов Пиљек, Диана (2019). *Моја њлазда 1*. Загреб: Алфа.
- Атанасов Пиљек, Диана (2020). *Моја њлазда 2*. Загреб: Алфа.
- Атанасов Пиљек, Диана (2020). *Моја њлазда 3*. Загреб: Алфа.
- Михајловић Бокан, Драгана и Ињац, Марина (2016). *Музичка култура 1*. Београд: Нови Логос.
- Михајловић Бокан, Драгана и Ињац, Марина (2016). *Музичка култура 2*. Београд: Нови Логос.
- Михајловић Бокан, Драгана и Ињац, Марина (2016). *Музичка култура 3*. Београд: Нови Логос.
- Грујић, Габријела и Соколовић Игњачевић, Маја (2016). *Музичка култура 3*. Београд: Клет.
- Грујић, Габријела и Соколовић Игњачевић, Маја (2019). *Музичка култура 3*. Београд: Клет.
- Грујић, Габријела и Соколовић Игњачевић, Маја (2020). *Музичка култура 3*. Београд: Клет.

Метода истраживања. У оквиру овог истраживања се користила метода анализе садржаја и упоређивања уџбеника музичке културе за прва три разреда који су у употреби при хрватским и српским основним школама у школској 2020/21. Анализирани су песме које се појављују у уџбеницима, подаци о пореклу песама и упутства која су ученицима дата у вези са извођењем народних песама.

Резултати

Према хрватском Наставном плану и програму за основну школу (МЗО, 2006) у оквиру наставе музичке културе у првом разреду ученици треба да науче да певају дванаест народних песама. Уџбеник музичке културе за први разред издавачке куће Школска књига (Јандрашек & Иваџи, 2019) садржи свега три песме из предлога наставног програма и осам народних песама које нису уврштене у наставни програм. Уџбеник музичке културе за први разред издавачке куће Алфа (Атанасов Пиљек, 2019) садржи свега пет песама које су предложене наставним програмом за први разред, као и шест народних песама које се не налазе у избору песама овог програма. Када је реч о присутности народних песама других народа, у предлогу наставног програма су заступљене две народне песме из Шведске и Словачке. Исте су заступљене у уџбенику издавача Алфа, док је у уџбенику Школске књиге, уместо словачке народне песме, дата још једна шведска народна песма (Табела 1).

Табела 1. Заступљеност народних песама у хрватским уџбеницима музичке културе за први разред.

НПП	ШКОЛСКА КЊИГА	АЛФА
Иш, иш, иш, ја сам мали миш	Сватко има дом	Ја посијах репу (Посавина)
Ен тен тини	Рај се отворио	Ен тен тини
Тече, тече, бистра вода (Посавина)	Тече, тече, бистра вода (Посавина)	Тече, тече, бистра вода (Посавина)
Мој дом	У поноћ звонце мало	Пјевај ми пјевај соколе (Лика)
Дечја поскочица (Истра)	Дечја поскочица (Истра)	Дечја поскочица (Истра)
Свети Нико свијетом шета	Пјевала је птица кос	Календара (Славонија)
Спавај мали Божићу	Ишли смо у школицу (Далмација)	Спавај мали Божићу
Ђеца и маца	Животињски гласови (Шведска)	Музикаш (Загорје)
Кад си сретан (Шведска)	Кад си сретан (Шведска)	Кад си сретан (Шведска)
Ми смо ђеца весела	У ливади под јасеном (Славонија)	Ми смо ђеца весела
Плива риба (Словачка)	Ђук седи (Међимурје)	Плива риба (Словачка)
Како се што ради		

Према хрватском Наставном плану и програму за основну школу (МЗО, 2006) за други разред се препоручује дванаест народних песама за певање. С тим у вези, из датог репертоара, у уџбенику музичке културе за други разред издавачке куће Школска књига (Јандрашек & Иваџи, 2020) заступљене су свега три народне песме и чак још тринаест народних песама које нису заступљене у истом програму. Штавише, укупан број народних песама у овом уџбенику премашује број песама препоручених наставним програмом музичке културе. У уџбенику за други разред издавачке куће

Алфа (Атанасов Пиљек, 2020), уврштено је четири народне песме из наставног програма и још девет, које нису предложене наставним програмом. Иако се на репертоару, наставним планом и програмом предложених песама налазе две народне песме из Француске и Енглеске, уџбеници нуде већи број народних песама других народа. У уџбенику издавачке куће Школска књига, заступљено је чак седам народних песама и то две из Француске и по једна из Енглеске, Јапана, САД-а, Холандије и Немачке. Нешто мањи број народних песма других народа, односно њих пет, нуди уџбеник издавачке куће Алфа и то две из Француске и по једна из САД-а, Аустрије и Словачке (Табела 2).

Табела 2. Заступљеност народних песама у хрватским уџбеницима музичке културе за други разред.

НПП	ШКОЛСКА КЊИГА	АЛФА
Пљеснимо рукама (Енглеска)	Пљеснимо рукама (Енглеска)	Дјетешце нам се родило
Плива риба	Братец Мартин (Француска)	Братец Мартин (Француска)
Блистај, блистај звијездо мала (Француска)	Блистај, блистај звијездо мала (Француска)	Блистај, блистај звијездо мала (Француска)
На камен сјела Љубица	Рај се отворио	Ја посијах лан
Пјевала је птица кос	Небо, дај оку	О, Јело, Јелице (Међимурје)
Прољетна пјесма	Мали плес	Мали плес
Ја посијах лан	Шушти, шушти бамбусов лист (Јапан)	Град се бели (Међимурје)
Мали плес	Бинго (САД)	Бинго (САД)
Радуйте се народи	Гле, стиже свибањ (Низоземска)	Кукавица (Аустрија)
Миш ми је поље попасел	Миш ми је поље попасел	Плеши, плеши (Словачка)
Музикаш	Веселе птица (Немачка)	Музикаш (Загорје)
Једна врана гакала	Катарина златна кћи (Истра)	Једна врана гакала
	Савила се бијела лоза винова (Посавина)	Савила се бијела лоза винова (Посавина)
	Ој, ој, пјевај соколе (Лика)	
	Ја имадо (Славонија)	

У хрватском Наставном плану и програму за основну школу (МЗО, 2006) у оквиру наставе музичке културе за трећи разред предложено је седамнаест народних песама за певање. Уџбеник музичке културе чији је издавач Школска књига (Јандрашек & Иваци, 2020) садржи две народне песме из избора наставног програма, и још десет других народних песама које не представљају део програма. Уџбеник издавачке куће Алфа (Атанасов Пиљек, 2020), за трећи разред садржи свега три песме из предлога наставног програма, као и дванаест других народних песама. Иако избор народних песама од стране наставног програма садржи само једну народну песму из Швај-

царске, у уџбенику музичке културе издавачке куће Школска књига додатно је заступљено још три народне песме из САД-а, Шпаније и Индонезије. Уџбеник издавачке куће Алфа поред препоручене народне песме из Швајцарске, садржи још по једну народну песму из Велса, Немачке, Шпаније, као и Финске (Табела 3).

Табела 3. Заступљеност народних песама у хрватским уџбеницима музичке културе за трећи разред.

НПП	ШКОЛСКА КЊИГА	АЛФА
Оде зима (Швајцарска)	Оде зима (Швајцарска)	Оде зима (Швајцарска)
Раца плава по Драви	Раца плава по Драви	Раца плава по Драви
Кричи, кричи, тичек	Јутро на фарми (САД)	Ћук седи (Међимурје)
Плеши, плеши, поскочи	Три листића (Шпанија)	Три листића (Шпанија)
Пријатељство парво	Висом летећ	Окитимо дом (Велс)
Мали плес	О, пастири, чудо ново	О, пастири, чудо ново
У то вријеме годишта	Ево сан ти дошла (Далмација)	Ево сан ти дошла (Далмација)
У колу	Санак снио (Лика)	Пријатељство право (Немачка)
Сунце сије, киша ће	Нинај, нанај, липи син (Истра)	Сунце сије, киша ће
Цин цан цвргудан	Календара (Славонија)	Туропољски дрмеш (Туропоље)
Једну сем ружу мел	Ја посијах репу (Посавина)	Љубав се не тржи (Међимурје)
Фтичек вели	Кочија (Индонезија)	Кочија (Индонезија)
Прољетно коло		Прољетно коло
Садила сам босиљак		Фтичек вели (Међимурје)
Киша пада		Прољеће у шуми (Финска)
Пјесма у колу		
Нестла декла в мелин		

Примећујемо да се народне песме, дате у уџбеницима, не наслањају у великој мери на сугерисан избор народних песама датих у Наставном плану и програму за основну школу (МЗО, 2006). То се може објаснити чињеницом да се од 2019. године у хрватским основним школама примењује нови Курикулум наставних предмета Музичка култура и Глазбена умјетност (МЗО, 2019) у којем више нема препоручених песама за наставу музичке културе. Охрабрени тиме, аутори у уџбенике уносе нове песме које раније нису биле помињане у Наставном плану и програму за основну школу (МЗО, 2006).

Када је реч о броју песама заступљених у хрватским уџбеницима, уочавамо да је у првом и трећем разреду њихов број мањи од броја песама препоручених наставним програмом музичке културе. У другом разреду се број песама у уџбеницима, посебно у уџбенику чији је издавач Школска књига, повећава, те се премашује збир народних песама предложених наставним планом и програмом. Ипак, занимљиво је да је број народних песама других народа у уџбеницима за други и трећи разред доста заступљенији, за раз-

лику од репертоара наставним планом и програмом предложених песама (Табела 4).

Табела 4. Приказ укупног броја народних песама у оба хрватска уџбеника.

	НПП	ШКОЛСКА КЊИГА	АЛФА
Први разред – укупан број песама	12	11	11
1. Хрватске народне песме	10	9	9
2. Народне песме других народа	2	2	2
Други разред – укупан број песама	12	16	13
1. Хрватске народне песме	10	9	8
2. Народне песме других народа	2	7	5
Трећи разред – укупан број песама	17	12	15
1. Хрватске народне песме	16	8	10
2. Народне песме других народа	1	4	5

Када је реч о српском наставном програму музичке културе за први разред (Правилник, 2017), предложено је осамнаест народних песама за певање. Уџбеник за први разред издавачке куће Нови Логос (Михајловић Бокан & Ињац, 2016) садржи десет народних песама из избора наставног плана и још три песме које нису предложене програмом. У уџбенику музичке културе за први разред издавачке куће Клет (Грујић & Соколовић Игњачевић, 2016), поред пет песама које су предложене наставним програмом, налазе се још две народне песме. За разлику од уџбеника чији је издавач Нови Логос и предлога наставног програма који на свом репертоару броје једну народну песму из Словачке, у уџбенику издавачке куће Клет нису присутне народне песме других народа (Табела 5).

Табела 5. Заступљеност народних песама у српским уџбеницима музичке културе за први разред.

НПП	НОВИ ЛОГОС	КЛЕТ
Ресаво водо ладна	Ресаво водо ладна	Ресаво водо ладна
Ми идемо преко поља	Ми идемо преко поља	Ми идемо преко поља
Сол ми дај	Сол ми дај	Сол ми дај
Божић, Божић благи дан	Божић, Божић благи дан	Божић, Божић благи дан
Ситна је киша падала	Ситна је киша падала	Ерско коло
Песма у колу – Словачка	Песма у колу – Словачка	Игра коло
Коларићу Панићу	Зец копа репу	Зец копа репу
Копа цура виноград	Копа цура виноград	
Јеж	Јеж	
Берем, берем грожђе	Берем, берем грожђе	
Синоћ кад је пао мрак	Где си било јаре моје	

Кад те видим на сокаку	Киша пада
На крај села жута кућа	На крај села жута кућа
Васино коло	
Дуње ранке	
Игра коло	
Ја посејох лан	
Медвед бере јагоде	

Када је реч о наставном плану и програму за други разред (Правилник, 2019) предложено је двадесет народних песама за певање. У уџбенику музичке културе издавача Нови Логос (Михајловић Бокан & Ињац, 2016) уврштено је девет песама из репертоара наставног плана и програма и додато још пет других примера народних песама. Уџбеник издавача Клет (Грујић & Соколовић Игњачевић, 2019) садржи девет народних песама из наставног плана и још две које нису предложене наставним програмом. Говорећи о заступљености народних песама других народа, уџбеник Новог Логоса броји две народне песме и то из Шведске и Француске, док у уџбенику издавача Клет, као и у предлогу наставног програма, народне песме других народа нису присутне (Табела 6).

Табела 6. Заступљеност народних песама у српским уџбеницима музичке културе за други разред.

НПП	НОВИ ЛОГОС	КЛЕТ
Дуње ранке	Дуње ранке	Дуње ранке
Ми идемо преко поља	Ми идемо преко поља	Ми идемо преко поља
Зелени се јагодо	Зелени се јагодо	Зелени се јагодо
Сол ми дај	Сол ми дај	Сол ми дај
Ресаво водо ладна	Ресаво водо ладна	Ресаво водо ладна
Шетња	Ветар	Шетња
Фалила ми се	Фалила ми се	Разгранала грана јоргована
Лазара мајка учила	Лазара мајка учила	Лазара мајка учила
Дечја поскакуша	Синоћ мајка оженила Марка	Синоћ мајка оженила Марка
Вишњицица род родила	Пролећно коло	Вишњицица род родила
С оне стране Дунава	Кад си срећан (Шведска)	С оне стране Дунава
Лепа Анка	Блистај, блистај звездо мала (Француска)	
Дошла ми бака на Пазар	Дошла ми бака на пазар	
Седи Ћира на врх сламе	Седи Ћира на врх сламе	
Помози нам Вишњи Боже		
Коларићу Панићу		
Ој Јело Јелице		
Божић, Божић благи дан		
Ој Бадњаче, бадњаче		
Медвед бере јагоде		

Наставни програм музичке културе за трећи разред (Правилник, 2019) предлаже свега петнаест народних песама за певање. У уџбенику музичке културе за трећи разред издавачке куће Нови Логос (Михајловић Бокан & Ињац, 2016) заступљено је десет народних песама које су предложене наставним програмом и још три друге народне песме. Уџбеник издавача Клет (Грујић & Соколовић Игњачевић, 2020) садржи једанаест песама из предлога наставног програма. Народне песме других народа нису заступљене ни у предлогу наставног програма, нити у оба уџбеника (Табела 7).

Табела 7. Заступљеност народних песама у српским уџбеницима музичке културе за трећи разред.

НПП	НОВИ ЛОГОС	КЛЕТ
Ресаво, водо ладна	Ресаво, водо ладна	Ресаво, водо ладна
Ми идемо преко поља	Ми идемо преко поља	Ми идемо преко поља
Фалила ми се	Фалила ми се	Фалила ми се
Сол ми дај	Сол ми дај	Сол ми дај
Лазара мајка учила	Лазара мајка учила	Лазара мајка учила
Синоћ мајка оженила Марка	Синоћ мајка оженила Марка	Синоћ мајка оженила Марка
Савила се бела лоза винова	Савила се бела лоза винова	Савила се бела лоза винова
Ја посејох лубенице	Ја посејох лубенице	Ја посејох лубенице
Разгранала грана јоргована	Разгранала грана јоргована	На крај села жута кућа
У ливади под јасеном	Игра коло	У ливади под јасеном
Лепе ли су нано	Ерско коло	Лепе ли су нано
Дивна, Дивна	У Будиму граду	
Људи ликујте	Људи ликујте	
Ми смо браћа терзије		
На крај села жута кућа		

Уочавамо да се народне песме, дате у српским уџбеницима, наслањају на сугерисан избор народних песама датих у програмима за сва три разреда. Када је реч о броју песама заступљених у уџбеницима српских издавача, уочавамо да је у сва три разреда њихов број нешто мањи од броја песама препоручених наставним програмом музичке културе. Занимљиво је да су народне песме других народа, које се обрађују у другом разреду основне школе, заступљене једино у уџбенику издавача Нови Логос (Табела 8).

Табела 8. Заступљеност народних песама у српским уџбеницима музичке културе за трећи разред.

	НПП	НОВИ ЛОГОС	КЛЕТ
Први разред – укупан број песама	18	13	7
1. Српске народне песме	17	12	7
2. Народне песме других народа	1	1	
Други разред – укупан број песама	20	14	11
1. Српске народне песме	20	12	11
2. Народне песме других народа		2	
Трећи разред – укупан број песама	15	14	13
1. Српске народне песме	15	14	13
2. Народне песме других народа			

Закључак

Будући да је традиционална музика кључан елемент у развијању националног идентитета ученика у основној школи, неопходно је усмерити што већу пажњу ка заступљености ових садржаја у уџбенику музичке културе – релевантном фундаменту образовања. Сходно томе, желели смо да овим радом понудимо анализу која ће сагледати степен присутности народних песама у садржајима актуелних акредитованих уџбеника музичке културе у Хрватској и Србији за прва три разреда основне школе. Наиме, резултати спроведеног истраживања показују да је заступљеност народних песама у настави музичке културе у прва три разреда основне школе добра. Народне песме за певање, дате у уџбеницима, наслањају се већим делом на сугерисани избор народних песама за певање датих у наставним програмима за сва три разреда. Напоменули бисмо још и то да смо, за разлику од уџбеника музичке културе, уочили да се у наставном програму није увек сугерисало са ког фолклорног поднебља наведени примери народних песама потичу. Таква би информација сигурно била од релевантног значаја, имајући у виду неопходност упознавања специфичности народних песама одређеног поднебља.

Највећи број народних песама намењених певању налази се у уџбенику за музичку културу српског издавача Нови Логос. Утврђено је и да се народне песме за певање, дате у српским уџбеницима, ослањају у већој мери на сугерисан избор народних песама датих у програма за сва три разреда,

што код хрватских издавача није случај. Примера ради, у хрватском наставном програму за први разред предложено је седамнаест традиционалних песама за певање, а у уџбенику музичке културе за први разред издавача Школска књига уврштене су свега три народне песме из датог предлога, односно четири када се је реч о уџбенику издавача Алфа. Хрватски уџбеници су у погледу заступљености песама националних мањина и других блиских народа богатији од уџбеника српских издавача. На пример, у наставном програму Републике Хрватске за други разред, предложене су свега две народне песме других народа, а у уџбенику музичке културе за други разред издавача Школска књига је заступљено њих седам. Опет, сугерисани избор народних песама за певање датих у српском правилнику не садржи на свом репертоару народне песме других народа, изузев правилника за први разред у којем је заступљена само једна традиционална песма. Занимљиво је да је потреба за обogaћивањем репертоара народним песмама других народа донекле препозната у српском уџбенику музичке културе за други разред издавача Нови Логос. Наиме, за разлику од репертоара песама предложеног наставним планом и програмом, као и уџбеника издавача Клет, у дотичном уџбенику су уврштене две традиционалне песме других народа.

Осим што се из народне песме за певање црпи њен вишефункционални капацитет, између осталог у погледу базе за музичку писменост и вокалног развоја, у уџбеницима српских издавача се, након учења песме по слуху, наводе додатни задаци који би требало да се реализују. То су најчешће извођење или осмишљавање корака, односно извођење или осмишљавање ритмичке пратње уз песму.

Захваљујући уџбенику као репрезенту културе кроз којег традиционална музика постаје темељ рада на развијању националног и освешћивању културног идентитета ученика у основној школи, сматрамо да је неопходно усмерити што већу пажњу заступљености и избору ових садржаја у наставним програмима и уџбеницима музичке културе. Кроз рад на музичком описмењавању путем народне песме доприноси се не само постојању и очувању музичке традиције једног народа, већ и сврсисходном националном васпитању ученика основношколског узраста.

Литература

Brooke Bagley, K. (2009). The Kodály Method: Standardizing Hungarian Music Education. U: C. Nagypál (ur.), *Fulbright Student Conference Papers* (p. 103–117). Budapest: Hungarian-American Commission for Educational Exchange.

Vigotski, L. (1996). *Problem opšte psihologije*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Davidson, T. (1971). *Rousseau and Education According to Nature*. New York: AMS Press.

Dullea, R. (2009). Populism and Folklorism in Central European Music Pedagogy of the Nineteenth and Early Twentieth Centuries. *Journal of the Society for Musicology in Ireland*, 4, 35–53.

Ивановић, Нада (2007). *Методика ојшћег музичког образовања за основну школу*. Београд: Завод за уџбенике.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum nastavnih predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost za osnovne škole i gimnazije*.

Правилник (2019). *Правилник о насћавном љроћраму за ћрећи разред основног образовања и васћићњања*. Београд: Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник.

Правилник (2019). *Правилник о насћавном љроћраму за дрући разред основног образовања и васћићњања*. Београд: Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник.

Правилник (2017). *Правилник о насћавном љроћраму за љрви разред основног образовања и васћићњања*. Београд: Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник.

Плут, Д. (2003). *Уџбеник као кулћурно-љоћћорни сисћем*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera – Pedagoški fakultet Osijek.

Rousseau, J. J. (1957). *Emile*. New York: Dutton.

Sam Palmić, R. (2015). Tradicijska glazba u udžbenicima glazbene kulture u zbilji multikulturalne osnovne škole. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 64(2), 309–324.

Sudzilovski, D., Čalić, M. & Ivanović, M. (2012). Muzika i narodna tradicija u nastavnim predmetima u mlađim razredima osnovne škole. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta, Užice*, 14, 255–266.

Svalina, V. (2015). *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.

Svalina, V. (2018). Razvoj glazbeno-pedagoške misli u 17. i 18. stoljećiu. U: V. Marković i J. Vogojević-Martinović (ur.), *Muzička pedagogija: izazov, inspiracija i kreacija, zbornik radova s Prvog međunarodnog simpozijuma iz oblasti muzičke pedagogije* (str. 143–152). Цетиње: Музичка академија, Универзитет Црне Горе.

Svalina, V. & Zelić, J. (2020). Teaching music from the perspective of first, second and third grade students of primary school. *Pedagogika*, 139(3), 175–198.

Čalić, M. R. (2011). Narodna tradicija u nastavnim sadržajima mlađih razreda osnovne škole. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Užice*, 13, 245–256.

Čalić, M. R. & Grkić, J. R. (2013). Nastava muzičke kulture i upoznavanje učenika sa sadržajima narodne tradicije u mlađim razredima osnovne škole. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Užice*, 15, 291–304.

Houlahan, M. & Tacka, P. (2015). *Kodaly in the second grade classroom: developing the creative brain in the 21st century*. New York: Oxford University Press.

Šimunović, Z. (2014). Komparativna analiza kurikuluma nastave glazbe Hrvatske i drugih odabranih zemalja. *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 154(1-2), 77-90.

**REPRESENTATION OF FOLK SONGS IN TEXTBOOKS
OF THE SUBJECT MUSIC CULTURE IN
THE REPUBLIC OF CROATIA AND THE REPUBLIC OF SERBIA:
ANALYSIS OF TEXTBOOKS FOR THE FIRST THREE GRADES
OF PRIMARY SCHOOL**

This research aims to determine the prevalence of folk songs intended for singing in the teaching of music culture in the first three grades of primary school in Croatia and Serbia. The research was conducted by analyzing the content of music culture textbooks for the first three grades used in Croatian and Serbian primary schools in 2020/21. Textbooks of four publishers were selected, two publishers from each country. Publishers from Croatia are Školska knjiga and Alfa and from Serbia Klet and Novi Logos. The research method used in this research is the method of content analysis and textbook comparison. The results of the research showed that the representation of folk songs in the teaching of music culture in the first three grades of primary school is good. The largest number of folk songs intended for singing can be found in the textbook for Music Culture by the Serbian publisher Novi Logos. In the textbooks of Serbian publishers, additional tasks that need to be realized after learning the song by ear are more often mentioned. It is most often performing or devising steps, or performing or devising a rhythmic accompaniment to a song. Folk songs of national minorities and songs of other close nations are not represented in large numbers in any textbook.

Keywords: folk song, music teaching, primary school, textbooks